

GHID PRIVIND NAȚIONALIZAREA OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Guvernul
Republicii Moldova

United Nations
MOLDOVA

Partener de implementare:

GHID PRIVIND NAȚIONALIZAREA OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă
în cadrul strategic național până în anul 2030

Martie 2017

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Naționalizarea Agendei de Dezvoltare Durabilă în contextul Republicii Moldova”, implementat de PNUD, cu suportul echipei de țară a Națiunilor Unite, inclusiv UNFPA, UNICEF, ILO și UN Women.

CUPRINS

Acronime	2
Cuvânt înainte	4
1. Cadrul național de planificare strategică	5
Cadrul instituțional al procesului de planificare strategică.....	6
Documentele de planificare strategică	10
2. Etapele naționalizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă	14
Etapa 0 (precondiție): Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în Strategia Națională de Dezvoltare	14
Etapa I: Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în documentele de politici intersectoriale și sectoriale.....	15
Etapa II: Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în planul de acțiuni al Guvernului	16
Etapa III: Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în procesul de planificare instituțională.....	17
Etapa IV: Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu	18
Anexa 1. Obiectivele de Dezvoltare Durabilă	19
Anexa 2. Interacțiunea dintre autorități în procesul de planificare strategică	20
Anexa 3. Etapele procesului de planificare a politicilor publice	21
Anexa 4. Cadrul național de planificare, monitorizare și raportare în conformitate cu Strategia Națională de Dezvoltare	21

ACRONIME

CBTM	Cadrul Bugetar pe Termen Mediu
CIPS	Consiliul Interministerial pentru Planificare Strategică
CNCDD	Consiliul Național de Coordonare pentru Dezvoltare Durabilă
ODD	Obiective de Dezvoltare Durabilă
PAG	Planul de acțiuni al Guvernului
PDS	Program de Dezvoltare Strategică
SND	Strategia Națională de Dezvoltare

CUVÂNT ÎNAINTE

În septembrie 2015, țările membre ale ONU, printre care și Republica Moldova, au adoptat Declarația Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă, prin care s-au angajat să pună în aplicare Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030. Astfel, în următorii cincisprezece ani, țările urmează să-și mobilizeze eforturile pentru a elimina toate formele de sărăcie, pentru a combate inegalitățile și pentru a aborda problemele schimbărilor climatice, asigurând că nimeni nu este lăsat în urmă.

Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 este complexă, cuprinzând 17 obiective de dezvoltare durabilă și 169 de ținte care înglobează toate aspectele-cheie ale dezvoltării: (i) economice, (ii) sociale și (iii) de mediu. În acest mod, Agenda 2030 are o aplicabilitate universală pentru toate statele, indiferent de nivelul de dezvoltare și prioritățile acestora. Următorul pas după ce a fost adoptată la nivel mondial, Agenda necesită a fi adaptată la prioritățile și contextul specific al fiecărei țări (*naționalizată*) pentru a o face concludentă, fezabilă și eficientă.

În Republica Moldova, prima etapă de naționalizare a Agendei 2030 a avut loc în perioada iulie 2016 – februarie 2017 prin: (i) identificarea relevanței ODD-urilor (*obiectivelor și țintelor*) și analiza nivelului de corelare între Agenda 2030 și prioritățile naționale de politici; (ii) adaptarea (*formularea*) obiectivelor și țintelor din Agenda 2030 în corespundere cu necesitățile și prioritățile naționale, și identificarea documentelor de politici în care acestea urmează a fi integrate; (iii) definirea ecosistemului de date necesare pentru monitorizarea și evaluarea nivelului de implementare a ODD-urilor.

În continuare, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și țintele acestora adaptate la nivel național urmează a fi integrate propriu-zis în documentele de planificare strategică, pentru a fi implementate, monitorizate și evaluate. Acest exercițiu este unul complex și iterativ, care implică participarea mai multor actori responsabili la nivelul administrației publice și care durează în timp. Ghidul privind naționalizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă este elaborat pentru a uniformiza și a simplifica acest proces.

CARE ESTE SCOPUL?

Scopul ghidului este să ofere suport metodologic tuturor părților interesate, dar în special autorităților administrației publice centrale, pentru integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în sistemul național de planificare strategică, prin descrierea etapelor de planificare strategică, precum și a cadrului instituțional și normativ al acestuia.

CARE ESTE PUBLICUL ȚINTĂ?

Audiența țintă primară a acestui ghid sunt factorii de decizie (*policymakers*) la nivel național, care includ părțile interesate din Guvern (*Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor, ministerele sectoriale și alte autorități administrative centrale, Biroul Național de Statistică, instituții publice*). În același timp, experți și practicieni ce reprezintă partenerii de dezvoltare, organizațiile internaționale, societatea civilă, mediul academic și mediul de afaceri, la fel ar putea utiliza acest ghid în procesul de elaborare a documentelor de politici, acordând suport partenerilor din administrația publică.

---

¹ Pentru detalii privind această etapă a se consulta studiul Expert-Grup „Plantarea ODD-urilor în solul Moldovei” din februarie 2017.

CUM ESTE UTILIZAT ACEST GHID?

Ghidul a fost validat concomitent cu rezultatele studiului „Plantarea ODD-urilor în solul Moldovei”, în cadrul ședinței Consiliului Național de Coordonare pentru Dezvoltare Durabilă din martie 2017.

Ghidul este, în primul rând, documentul de referință utilizat de către Cancelaria de Stat în coordonarea procesului de naționalizare a ODD-urilor, în special prin planificare și avizarea documentelor de politici sectoriale, dar și, în general, a procesului de planificare strategică. În al doilea rând, autoritățile administrației publice centrale vor utiliza acest ghid în procesul de elaborare a documentelor de politici.

Odată cu avansarea reformării sistemului de planificare strategică, prevederile prezentului document ce se referă la ODD se recomandă a fi incluse în metodologia Guvernului care va descrie procesul național de planificare strategică, astfel cum este prevăzut în Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020. În același timp, textul acestui ghid va fi adaptat la noile prevederi normative privind planificarea strategică, pe măsura reformării acestuia.

Cancelaria de Stat, având rolul de instituție coordonatoare a procesului de naționalizare și monitorizare a ODD, va asigura punerea în aplicare a ghidului și adaptarea acestuia la necesitate.

1. CADRUL NAȚIONAL DE PLANIFICARE STRATEGICĂ

Succesul în implementarea ODD-urilor depinde în mare măsură de modul de integrare a acestora în cadrul național de planificare strategică cu respectarea tuturor etapelor aferente, dar în același timp depinde de operaționalitatea și sustenabilitatea a însăși sistemului de planificare strategică. Pentru implementarea eficientă a Agendei 2030, Republica Moldova necesită un cadru de planificare strategică care să aibă la bază trei elemente. În primul rând, este esențială existența unui document de viziune națională pe termen lung racordat la țintele prioritare naționalizate ale Agendei 2030. În al doilea rând, documentele de planificare sectorială ale autorităților administrației publice centrale trebuie să fie simplificate, bazate pe dovezi, formulate în conformitate cu principiile și cerințele stricte, să includă tot spectrul de politici dintr-un anumit sector, să conțină obiective clare, indicatori de progres și de impact măsurabili și concreți, concentrându-se pe asigurarea realizării țintelor agendei naționale de dezvoltare durabilă. În al treilea rând, cadrul bugetar pe termen mediu trebuie să fie integral corelat cu strategia națională de dezvoltare durabilă și cu documentele de planificare sectorială pentru a asigura că atingerea țintelor comportă durabilitate financiară.

Trei elemente sunt esențiale pentru implementarea Agendei 2030:

- 1. Documentul de viziune pe termen lung – Strategia națională de dezvoltare*
  - 2. Documente de planificare sectorială bazate pe dovezi și care includ prioritățile întregului sector*
  - 3. Cadrul bugetar pe termen mediu integral corelat cu SND și cu documentele de planificare sectorială*
-

În conformitate cu Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020, actualmente există un număr prea mare de documente de politici, care adesea se suprapun și se contrazic, nu sunt integrate în procesele de planificare bugetară, nu sunt monitorizate corespunzător, în majoritatea cazurilor nu sunt evaluate, iar responsabilitățile între partenerii de implementare nu sunt clar repartizate. Prin urmare, pentru perioada următoare este prevăzută reformarea sistemului național de planificare strategică. Cu toate acestea, cadrul instituțional și principalele documentele de planificare strategică vor rămâne în vigoare, fiind optimizată procedura de interacționare a acestora și fiind raționalizat numărul și structura documentelor de politici sectoriale.

Înainte de a descrie propriu-zis etapele și rolul fiecărei instituții la fiecare etapă în procesul de naționalizare a ODD-urilor, este importantă înțelegerea întregului cadru instituțional și tipurile documentelor de planificare strategică. Interacțiunea dintre elementele sistemului de planificare strategică este redată schematic la anexa 2.

Cadrul instituțional al procesului de planificare strategică

Parlamentul Republicii Moldova²

Prin funcțiile sale legislative și bugetare, de supraveghere a Executivului și de angajare în dialog cu cetățenii, Parlamentul poate imprima importanță majoră și caracter obligatoriu Agendei 2030 în procesele administrative din Republica Moldova, ceea ce este esențial pentru a asigura implementarea acesteia. În particular, Parlamentul adoptă prin lege strategiile naționale de dezvoltare, punând astfel bazele arhitecturii sistemului de planificare strategică și stabilind prioritățile naționale de dezvoltare. De asemenea, Parlamentul poate include în planul anual legislativ proiectele de legi necesare pentru implementarea ODD-urilor, poate examina proiectele de legi prin prisma corelării acestora cu ODD-urile și poate prioritiza alocarea resurselor financiare pentru politicile de dezvoltare durabilă. Concomitent, deputații pot exercita controlul parlamentar asupra aplicării legilor și implementării politicilor relevante în contextul ODD-urilor de către Guvern. În cele din urmă, dar nu în ultimul rând, parlamentarii pot ridica nivelul de informare publică și conștientizare cu privire la importanța agendei pentru dezvoltare durabilă, care ar contribui semnificativ la facilitarea exercitării presiunilor de jos în sus asupra implementării ODD-urilor.

Parlamentul:

- *Adoptă SND corelat cu ODD*
  - *Adoptă legi necesare pentru implementarea ODD*
  - *Aprobă resursele financiare în corespundere cu prioritățile ODD*
  - *Supraveghează implementarea ODD de către Guvern*
  - *Informează publicul privind importanța ODD*
-

Guvernul Republicii Moldova³

Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului, exercită conducerea generală a administrației publice și este responsabil în fața Parlamentului. Prin urmare, Guvernul are un rol cheie în planificarea, coordonarea, aprobarea, implementarea și monitorizarea politicilor naționale în corespundere cu prioritățile naționalizate ale ODD-urilor. În acest scop, Guvernul aprobă și prezintă Parlamentului proiecte de legi, avizează inițiativele legislative, stabilește cadrul de planificare strategică și de elaborare a documentelor de politici, aprobă documentele de politici intersectoriale și sectoriale, Cadrul Bugetar pe Termen Mediu și actele normative al Guvernului, elaborează și prezintă Parlamentului bugetul de stat.

Guvernul:

- *Aprobă documente de politici sectoriale și intersectoriale corelate cu ODD*
- *Aprobă acte normative și proiecte de legi corelate cu ODD*
- *Aprobă CBTM corelat cu ODD*
- *Elaborează bugetul de stat corelat cu ODD*

Consiliul național de coordonare pentru dezvoltare durabilă⁴

CNCDD este principala platformă pentru coordonarea și monitorizarea la nivel înalt a procesului de adaptare și integrare a ODD în politicile naționale. Consiliul este constituit din membrii Guvernului, reprezentanți ai Cancelariei de Stat, ai mediului academic și ai sectorului asociativ, fiind prezidat de Prim-ministru. În subordinea Consiliului activează grupuri sectoriale create în cadrul autorităților publice implicate în procesul de planificare strategică. În coordonarea și monitorizarea procesului de integrare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, Consiliul are următoarele atribuții:

- 1.** Asigură procesul de localizare a ODD incluse în Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030;
- 2.** Asigură coordonarea și monitorizarea procesului de adaptare și implementare la nivel național a țintelor ODD;
- 3.** Coordonează procesul de evaluare a eficienței, eficacității și impactul localizării ODD în documentele naționale de politici;
- 4.** Colaborează cu parteneri de dezvoltare în vederea sporirii nivelului de conștientizare a importanței ODD din Agenda 2030 de Dezvoltare Durabilă, implicării tuturor actorilor din societate și realizării acestor obiective în Republica Moldova;
- 5.** Aprobă componența grupurilor sectoriale de lucru din cadrul autorităților publice care participă la elaborarea planurilor, programelor, concepțiilor și strategiilor sectoriale și regionale, altor documente de politici sectoriale aprobate la nivel guvernamental, precum și la realizarea altor obligații asumate la nivel național și internațional pentru implementarea ODD.

² Legea nr. 797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului.

³ Legea nr. 64 din 31.05.1990 „Cu privire la Guvern”.

⁴ Hotărârea Guvernului nr. 912 din 25.07.2016 „Cu privire la instituirea Consiliului Național de Coordonare pentru Dezvoltare Durabilă”.

CNCDD:

- *Coordonează și monitorizează procesul de naționalizare a ODD*
  - *Coordonează și monitorizează procesul de implementare a ODD*
  - *Coordonează procesul de evaluare a eficienței, eficacității și impactul localizării ODD în documentele de politici.*
-

Comitetul interministerial pentru planificare strategică⁵

Comitetul este creat în scopul optimizării procesului de planificare strategică. În mandatul său, Comitetul are prevăzut un spectru larg de atribuții pentru a asigura un sistem național de planificare strategică coerent, corelat cu resursele financiare și cu agenda de integrare europeană. Rolul său important în procesul de naționalizare a ODD rezidă în aprobarea priorităților de dezvoltare pentru documentele naționale de politici, Cadrul Bugetar pe Termen Mediu și asistența oficială de dezvoltare. Mai exact, CIPS asigură corelarea dintre prioritățile strategice ce derivă din documentele de politici și acțiunile întreprinse de către organele centrale de specialitate ale administrației publice pentru realizarea acestora; coordonează elaborarea și monitorizează implementarea Programului de activitate a Guvernului, Strategiei Naționale de Dezvoltare și a altor documente strategice; monitorizează activitatea Grupului coordonator pentru elaborarea Cadrului de cheltuieli pe termen mediu, Consiliului National de Coordonare a Dezvoltării Regionale și a altor comitete guvernamentale implicate în procesul de planificare strategică; asigură corelarea politicilor elaborate cu angajamentele internaționale asumate de către Guvern, în special cu agenda de integrare europeană; asigură corelarea programelor de asistență externă cu prioritățile strategice identificate; asigură elaborarea de către autoritățile publice centrale a politicilor sectoriale și intersectoriale din perspectiva dezvoltării regionale echilibrate.

CIPS:

- *Aprobă prioritățile de dezvoltare pentru documentele de politici naționale*
  - *Aprobă prioritățile CBTM*
  - *Aprobă prioritățile asistenței oficiale de dezvoltare*
  - *Monitorizează documentele de politici naționale*
-

Cancelaria de Stat

***(Direcția coordonarea politicilor și asistenței externe)*⁶**

Cancelaria de Stat este responsabilă de stabilirea cadrului general pentru definirea priorităților Guvernului, asigurarea suportului metodologic și organizatoric pentru sistemul de planificare,

⁵ Hotărârea Guvernului nr. 838 din 09.07.2008 „Privind instituirea Comitetului interministerial pentru planificarea strategică”.

elaborare și implementare a politicilor publice la nivelul ministerelor și al altor autorități administrative centrale. În structura Cancelariei de Stat se regăsește Direcția coordonarea politicilor și asistenței externe, funcțiile de bază ale acesteia fiind definirea priorităților Guvernului; analiza și asigurarea concordanței documentelor de politici și actelor normative cu prioritățile strategice ale țării; stabilirea cadrului metodologic și organizatoric pentru sistemul de planificare, elaborare și implementare a politicilor publice la nivelul ministerelor și al altor autorități publice centrale; asigurarea armonizării documentelor strategice naționale și planurilor de acțiuni pentru implementarea acestora, Cadrul Bugetar pe Termen Mediu și alte documente de politici și angajamente, astfel încât să ofere Guvernului și autorităților administrației publice centrale o percepție clară a priorităților; administrarea întregului ciclu de programare a asistenței externe și armonizarea acestuia cu ciclul bugetar și de planificare a politicilor. Întru realizarea acestor funcții, Direcția monitorizează Strategia Națională de Dezvoltare și Programul de activitate al Guvernului, elaborează și monitorizează Planul de acțiuni al Guvernului, coordonează elaborarea programelor de dezvoltare strategică de către autorități, avizează documentele de politici. Concomitent, Direcția coordonează procesul de naționalizare, implementare și monitorizare a ODD, asigurând și secretariatul CNCDD. În acest fel, Cancelarie de Stat, prin intermediul Direcției coordonarea politicilor și asistenței externe, are rol de filtru în procesul de corelare al documentelor de politici și al politicilor publice cu ODD până la aprobarea acestora de către Guvern, dar și monitorizează implementarea ODD la nivel național.

Cancelaria de Stat:

- *Definește prioritățile Guvernului , reieșind din angajamentele asumate prin ODD*
- *Elaborează documentele de planificare la nivel național*
- *Avizează documentele de politici sectoriale*
- *Monitorizează documentele de politici naționale*
- *Monitorizează implementarea ODD*

Ministerul Finanțelor

Ministerul Finanțelor elaborează și prezintă Guvernului spre aprobare Cadrul Bugetar pe Termen Mediu, care are un rol important în procesul de planificare strategică întrucât asigură legătura dintre cadrul de politici și cadrul de resurse. Astfel, Ministerul avizează toate documentele de politici din punct de vedere al resurselor planificate pentru implementarea acestora, organizează și coordonează procesul de elaborare a CBTM; determină limitele de cheltuieli pe sectoare; examinează strategiile sectoriale de cheltuieli; coordonează procesul de repartizare a limitelor sectoriale de cheltuieli pe componentele bugetului public național și pe autorități publice centrale; elaborează documentul CBTM, îl consultă și îl prezintă spre aprobare Guvernului. În scopul reglementării și uniformizării procesului complex de planificare bugetară conform priorităților de dezvoltare, Ministerul Finanțelor elaborează norme metodologice detaliate privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, care urmează a fi respectate de autoritățile administrative centrale. Prin urmare, pentru asigurarea integrării ODD-urilor în procesul bugetar, este necesară inserarea referințelor la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă la toate etapele descrise de normele metodologice.

⁶ Hotărârea Guvernului nr. 657 din 6 noiembrie 2009 „Pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea, structurii și efectivului-limită ale Cancelariei de Stat”.

Ministerul Finanțelor:

- *Coordonează procesul de elaborare a CBTM*
  - *Determină limitele de cheltuieli pe sectoare*
  - *Examinează strategiile sectoriale de cheltuieli*
  - *Monitorizează documentele de politici naționale*
  - *Monitorizează implementarea ODD*
-

Autoritățile publice centrale⁷

Planificarea este un proces complex, care se face la toate nivelele administrației publice centrale abilitate cu funcția de elaborare a politicilor publice. În scopul realizării misiunii sale, autoritățile administrative centrale elaborează, asigură implementarea, monitorizează și evaluează politicile publice, prezintă propuneri de buget Ministerului Finanțelor, precum și asigură realizarea angajamentelor asumate la nivel internațional în domeniul său de competență. Așadar, autoritățile publice centrale sunt nemijlocit responsabile de naționalizarea, integrarea în documentele de politici intersectoriale și sectoriale, implementarea și monitorizarea ODD. La nivelul autorității publice centrale, procesul de elaborare a politicilor publice și a documentelor de politici este inițiat și coordonat de subdiviziunile interioare responsabile de domeniile de politici corespunzătoare. Aceste subdiviziuni trebuie să asigure integrarea angajamentelor asumate prin Agenda 2030 în politicile sectoriale. Concomitent, un rol important în acest proces îl are unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice, creată la nivelul fiecărui minister, care oferă asistență metodologică în procesul de elaborare a politicilor, asigură corespunderea politicilor publice în proces de elaborare cu prevederile documentelor de politici naționale și corelarea politicilor publice elaborate cu cadrul de resurse financiare disponibile. Reieșind din mandatul pe care îl au, unitățile de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor sunt responsabile la nivel instituțional de asigurarea integrării ODD-urilor în documentele de politici sectoriale și, ulterior, de monitorizarea implementării acestora. Ca și în cazul Cancelariei de Stat, unitățile de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor au scopul de a asigura coerența dintre documentele de politici sectoriale elaborate de către autorități cu prioritățile stabilite la nivel național, cu cadrul bugetar și cu angajamentele internaționale, precum Agenda 2030 de Dezvoltare Durabilă.

DOCUMENTELE DE PLANIFICARE STRATEGICĂ

Strategia Națională de Dezvoltare

Strategia Națională de Dezvoltare are o importanță majoră în procesul de naționalizare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, întrucât prezintă viziunea și stabilește prioritățile de dezvoltare a țării pe termen lung care vor sta la baza tuturor documentelor de politici intersectoriale și sectoriale, ciclului bugetar și activității autorităților administrative centrale.

---

⁷ *Legea nr. 98 din 04.05.2012 privind administrația publică centrală de specialitate.*

⁸ *Hotărârea Guvernului nr. 168 din 09.03.2010 „Cu privire la unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice din cadrul organului central de specialitate al administrației publice”.*

SND „Moldova 2020”, aprobată în anul 2012 este primul document de planificare strategică pe termen lung, scopul acestuia fiind să ofere o viziune generală asupra felului în care Republica Moldova va arăta către anul 2020. Elaborarea Strategiei a fost inițiată prin efectuarea analizei constrângerilor, care a reflectat cele mai mari impedimente în creșterea economică a țării în comparație cu statele din regiune. Spre deosebire de documentele naționale anterioare de planificare strategică, prioritățile din SND „Moldova 2020” au fost definite îngust, concentrând eforturile Guvernului asupra celor mai critice probleme. Instrumentul de implementare a „Moldova 2020” este Planul de acțiuni al Guvernului, care include în sine acțiuni ce reies din Programul de activitate al Guvernului, din documentele de politici sectoriale și din angajamentele internaționale.

Totuși, Strategia a fost elaborată și aprobată până la aprobarea Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă și semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană și, prin urmare, nu include angajamente asumate prin acestea. Astfel, ținând cont de noile agende prioritare pe termen lung menționate mai sus, este imperativă revizuirea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova 2020” prin modificarea conceptului și priorităților care stau la baza acesteia și prin extinderea termenului de implementare a documentului până în 2030.

Documentele de politici sectoriale

În baza Strategiei Naționale de Dezvoltare, ministerele elaborează documente de politici sectoriale și intersectoriale. Sistemul actual de politici publice este caracterizat prin existența a patru tipuri de documente de politici publice distincte, dar în același timp interconexe, și anume:

- **Concepția** - *un sistem de idei generale orientate spre tratarea/interpretarea multilaterală a problemelor economice, sociale, juridice, științifice, tehnice etc., reflectă modul de a percepe sau ansamblul de opinii, idei cu privire la problemele ce țin de dezvoltarea unui sau mai multor domenii sau sectoare în ansamblu.*
- **Strategia** - *document de politici care conține direcția orientativă de activități pentru un termen mediu (3-5 ani) sau lung (6-15 ani), având drept scop identificarea modalității și mecanismului de organizare a realizării obiectivelor pe problematica abordată.*
- **Programul** - *o succesiune de operațiuni concrete, care servesc drept instrument de implementare a politicilor, conținând obiective clar definite, resurse necesare, grupuri-țintă prestabilite și termene de realizare.*
- **Planul de acțiuni** - *un document de programare, în care sunt trasate sarcini concrete pe termen scurt într-un anumit domeniu, elaborat în conformitate cu documentele de politici, inclusiv a Programului Guvernului.*

În anul 2007 au fost aprobate regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici, însă acestea sunt rudimentare și formale, întrucât nu prezintă o abordare metodologică, ci se limitează la noțiuni de bază. Estimarea costurilor lipsește în strategiile sectoriale, fiind indicat faptul că politica va fi implementată în limita alocărilor bugetare și, prin urmare, nu este asigurată alinierea acestora la CBTM, ceea ce duce la un nivel redus de implementare a documentelor de politici. Sistemul de monitorizare, care ar trebui să furnizeze informații privind rezultatul activității Guvernului, nu este pe deplin funcțional. Calitatea procesului de elaborare a politicilor în baza evidențelor nu este coerentă, deoarece analizele sunt încă slabe.

⁹ Legea nr. 166 din 11.07.2012 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”.

¹⁰ Hotărârea Guvernului nr. 33 din 11.01.2007

„Cu privire la regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici”.

Prin urmare, pe parcurs anilor se atestă o "inflație" a documentelor de politici, elaborarea acestora fiind uneori considerată cea mai simplă „soluție” pentru anumite provocări. În unele sectoare sunt peste 10 documente de politici care se dublează, iar uneori chiar prezintă viziuni divergente. Unele documente se perpetuează de la o perioadă la alta.

Ținând cont de numărul mare al documentelor de politici, acestea au fost supuse unui proces de „ghilotinare” în anul 2008 și 2012, ținând cont de relevanța acestora, fiind în total abrogate peste 200 de documente de politici. Totuși, la moment rămân în vigoare un număr excesiv de documente de politici – în jur de 200, care este în creștere, doar în anul 2016 fiind aprobate de Guvern 14 strategii, 17 planuri și 21 programe.

Documentele de politici sectoriale și intersectoriale sunt principalele instrumente de implementare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, țintele adaptate la nivel național urmând a fi integrate în documente de politici în procesul de elaborare și adaptare a acestora. Prin urmare, pentru a asigura existența unor documente de politici calitative, bazate pe evidențe, conectate la procesul bugetar și care să cuprindă întreg spectrul de politici dintr-un anumit sector, este imperativă reformarea sistemului de planificare la nivel sectorial, concomitent cu elaborarea SND „Moldova 2030”.

Planul de acțiuni al Guvernului

Începând cu anul 2010, se elaborează planul de acțiuni al Guvernului în accepțiunea actuală, fiind denumit și „planul consolidat de acțiuni al Guvernului”, deoarece prezintă o platformă unică de planificare elaborată în baza Programului de activitate al Guvernului, Strategiei Naționale de Dezvoltare, strategiilor sectoriale, priorităților de integrare europeană și altor angajamentele internaționale. Planul de acțiuni al Guvernului se elaborează de către Cancelaria de Stat în baza propunerilor autorităților publice. În procesul de elaborare, Cancelaria de Stat trebuie să se asigure că toate politicile publice importante (*inclusiv intersectoriale*) care urmează a fi elaborate/modificate sunt reflectate în Plan. În acest mod, actele normative și acțiunile necesare pentru implementarea ODD-urilor, dar în special indicatorii de monitorizare a acestora, sunt incluși în documentul de planificare pe termen scurt al Guvernului.

Programele de dezvoltare strategică ¹¹

Începând cu anul 2008, la nivelul ministerelor și autorităților administrative centrale a fost introdus Planul de dezvoltare instituțională (*în 2011 fiind redenumit în Programul de Dezvoltare Strategică*) ca principalul document de planificare managerială și strategică pe termen mediu (*3 ani*) a activității în cadrul autorității. PDS este documentul de bază care descrie direcțiile de activitate ale instituției și se axează pe prioritățile de politici publice pe termen mediu, deja aprobate de Guvern; planifică pe termen mediu activitatea instituției, descriind cum vor fi realizate prioritățile de politici publice stipulate în documentele strategice naționale, sectoriale și intersectoriale, de care autoritatea respectivă este responsabilă; reflectă lacunele în ceea ce privește capacitățile autorității de realizare a misiunii sale și propune modul de remediere a acestora. Astfel, în PDS vor fi descrise ODD-urile și țintele corespunzătoare de care autoritatea este responsabilă și în jurul cărora va fi organizată activitatea acesteia pe o perioadă de trei ani.

¹¹ Hotărârea Guvernului nr. 176 din 22.03.2011 „Cu privire la aprobarea Metodologiei de elaborare a programelor de dezvoltare strategică ale autorităților administrației publice centrale”.

Cadrul Bugetar pe Termen Mediu ¹²

CBTM are un rol important în procesul de planificare strategică, întrucât corelează cadrul de politici publice cu cadrul de resurse prognozat pe termen mediu. Cadrul bugetar pe termen mediu este elaborat de către Ministerul Finanțelor pentru o perioadă de 3 ani și este actualizat anual. În procesul de elaborare a CBTM, necesitățile de finanțare identificate în cadrul Strategiei naționale de dezvoltare trebuie să fie luate în considerare în primul rând, deși CBTM conține informații cu privire la toate cheltuielile publice și nu doar cele estimate în Strategia națională de dezvoltare. În acest mod, odată cu integrarea ODD-urilor în SND, se va asigura prioritizarea și alocarea resurselor financiare pentru implementarea acestora.

Totodată, prioritățile sectoriale sunt incluse în planurile strategice sectoriale de cheltuieli, elaborate de autorități în baza priorităților ce reies din documentele de politici sectoriale. Astfel, prin integrarea ODD-urilor și țintelor conexe în documentele de politici sectoriale, vor fi asigurate resursele financiare necesare implementării priorităților naționalizate ale Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă. Proiectul CBTM este discutat în cadrul Comitetului interministerial pentru planificare strategică și aprobat de Guvern.

---

¹² Hotărârea Guvernului nr. 82 din 24.01.2006

„Cu privire la elaborarea Cadrului de cheltuieli pe termen mediu și a proiectului de Buget”.

2. ETAPELE NAȚIONALIZĂRII OBIECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ

După descrierea principalilor actorilor naționali implicați în procesul de planificare strategică, naționalizare, implementare și monitorizare a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, precum și a documentelor de planificare strategică relevante în acest sens, în continuare vor fi prezentate principalele etape care urmează a fi parcurse pentru a asigura integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în cadrul național de planificare strategică.

La fiecare etapă este prezentată o scurtă descriere a acesteia, principala autoritate coordonatoare a etapei, sunt descriși pașii care trebuie parcurși pentru întreg procesul și, respectiv, instituțiile responsabile.

Autoritățile administrative centrale vor parcurge în mod iterativ toate etape pentru fiecare exercițiu de elaborare a documentelor de planificare, a documentelor de politici și la fiecare ciclu bugetar, în afara de etapa 0, care este aplicabilă o singură dată, aceasta fiind de altfel și o condiție pentru implementarea Agendei 2030 și pentru integrarea acesteia în procesele de la nivel național.

Etapa 0 (precondiție):

Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în Strategia Națională de Dezvoltare

Precondiția de bază necesară pentru asigurarea integrării ODD în cadrul de politici național este includerea acestora în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, care urmează a fi elaborată până la finele anului 2017. Cea mai importantă provocare la această etapă este stabilirea domeniilor, obiectivelor și țințelor prioritare care vor fi incluse în SND, precum și stabilirea corelării între acestea, precedată de un amplu exercițiu de previziune social-economică și de elaborare a scenariilor de dezvoltare a țării pe termen lung. La această etapă este esențială stabilirea exactă a priorităților de dezvoltare durabilă și evitarea includerii în SND a tuturor angajamentelor, obiectivelor și acțiunilor irelevante, care au o importanță redusă și un impact minor asupra agendei de dezvoltare durabilă pe termen lung.

Ca anexă la Legea cu privire la Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” va fi aprobat întreg setul de Obiective de Dezvoltare Durabilă, țințele adaptate la etapa precedentă și indicatorii de monitorizare, cu desemnarea autorităților responsabile de coordonarea, implementarea și monitorizarea fiecărui obiectiv. Ulterior, în conformitate cu SND și cu prevederile acestei anexe va fi organizat procesul de planificare strategică și elaborare a politicilor, vor fi elaborate documentele de politici sectoriale și va fi stabilit procesul de monitorizare a ODD.

PAȘI	CUM?	CINE?
1	Inițierea proiectului SND „Moldova 2030” prin stabilirea cadrului organizatoric și temporal al exercițiului	CANCELARIA DE STAT
2	Elaborarea scenariilor de dezvoltare pe termen lung care vor sta la baza formulării priorităților SND	CANCELARIA DE STAT
3	Aprobarea priorităților SND în baza căreia va fi elaborată strategia propriu-zisă	COMITETUL INTERMINISTERIAL PENTRU PLANIFICARE STRATEGICĂ
4	Crearea grupurilor de lucru sectoriale pentru formularea textului strategiei conform priorităților	CANCELARIA DE STAT
5	Coordonarea procesului de elaborare și a procesului participativ în elaborarea SND	AUTORITĂȚILE ADMINISTRATIVE CENTRALE
6	Aprobarea proiectului SND și transmiterea în Parlament	CIPS, CNCDD, GUVERNUL
7	Inițierea proiectului SND „Moldova 2030” prin stabilirea cadrului organizatoric și temporal al exercițiului	PARLAMENTUL

Etapa I:

Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în documentele de politici intersectoriale și sectoriale

În baza priorităților stabilite prin Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, inclusiv în corespundere cu anexa privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, autoritățile administrative centrale vor elabora documentele de politici intersectoriale și sectoriale. Documentele de politici vor include și vor detalia prioritățile incluse în SND, inclusiv țintele ODD prioritare, precum și toate celelalte ținte ODD naționalizate. Similar, documentele de politici vor incorpora toți indicatorii de monitorizare relevanți în contextul ODD.

Se recomandă elaborarea unui singur document de politici pentru un sector sau domeniu de politici, indiferent de numărul instituțiilor nemijlocit responsabile, asigurând astfel coerența, sinergia și eficiența intervențiilor, precum și pentru asigurarea corelării ODD-urilor relevante pentru un anumit domeniu. Se va evita elaborarea documentelor de politici pentru domenii înguste, care dublează prevederile documentelor de politici sectoriale.

PAȘI	CUM?	CINE?
1	Notificarea Cancelariei de Stat privind inițierea procesului de elaborarea a documentului de politici	AUTORITATEA ADMINISTRATIVĂ CENTRALĂ (subdiviziunea inițiatoare a politicii publice)
2	Crearea grupului de lucru interministerial pentru elaborarea documentului de politici	AUTORITATEA ADMINISTRATIVĂ CENTRALĂ (subdiviziunea inițiatoare a politicii publice)
3	Descrierea situației actuale (<i>stabilirea evidențelor</i>), formularea obiectivelor, acțiunilor, indicatorilor de monitorizare și estimarea resurselor necesare	AUTORITATEA ADMINISTRATIVĂ CENTRALĂ (subdiviziunea inițiatoare a politicii publice)
4	Acordarea suportului metodologic privind corespunderea politicilor publice elaborate cu prevederile documentelor de politici publice naționale, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și Acordul de Asociere	AUTORITATEA ADMINISTRATIVĂ CENTRALĂ (unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice)
5	Avizarea versiunii finale a documentului de politici privind resursele financiare necesare	MINISTERUL FINANTELOR
6	Avizarea versiunii finale a documentului de politici privind corespunderea acestuia cu prioritățile naționale	CANCELARIA DE STAT
7	Aprobarea documentului de politici	GUVERNUL

¹³ Conform studiului „Plantarea ODD-urilor în solul Moldovei” din februarie 2017, elaborat de Expert-Grup.

Etapa II:

Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în planul de acțiuni al Guvernului

Planul de acțiuni al Guvernului, fiind un document de planificare pe termen scurt, are un rol important în stabilirea la nivel operațional a principalelor activități ale Guvernului. Planul se elaborează de către Cancelaria de Stat în baza propunerilor autorităților publice. În procesul de elaborare, Cancelaria de Stat trebuie să se asigure că toate politicile publice importante (*inclusiv intersectoriale*) care urmează a fi elaborate/modificate sunt reflectate în Plan.

Planul de acțiuni al Guvernului se elaborează în baza Programului de activitate al Guvernului și conține angajamentele asumate de Guvern în documente strategice precum Strategia națională de dezvoltare, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, Acordul de Asociere, alte documente de politici naționale și sectoriale, precum și programele negociate cu Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Guvernul SUA și Comisia Europeană.

PAȘI	CUM?	CINE?
1	Elaborarea formatului, a documentelor de reper (<i>SND, ODD, Acordul de Asociere etc.</i>) și a instrucțiunilor privind prezentarea propunerilor de către autorități	CANCELARIA DE STAT
2	Formularea obiectivelor, acțiunilor, termenului, responsabililor și prezentarea acestora Cancelariei de Stat	AUTORITATEA ADMINISTRATIVĂ CENTRALĂ (<i>unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice</i>)
3	Ajustarea și prioritizarea propunerilor; definitivarea Planului de acțiuni	CANCELARIA DE STAT
4	Aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului	GUVERNUL

Etapa III:

Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă

în procesul de planificare instituțională

Planificarea la nivel instituțional este realizată prin programele de dezvoltare strategică ale autorităților, care sunt documentele de bază ale acestora ce descriu direcțiile de activitate și se axează pe prioritățile de politici publice pe termen mediu, deja aprobate de Guvern. Reieșind din rolul său, PDS este important în procesul de naționalizare a ODD-urilor prin faptul că reflectă toate angajamentele autorității conform misiunii sale, respectiv, toate ODD-urile de care autoritatea este responsabilă.

În același tip, PDS reflectă lacunele în ceea ce privește capacitățile autorității de realizare a misiunii sale și propune modul de remediere a acestora. Astfel, în acest document urmează a fi stabilite măsurile necesare pentru consolidarea instituțională care va facilita implementarea ODD-urilor.

PAȘI	CUM?	CINE?
1	Crearea grupului de lucru responsabil de elaborarea PDS, care va avea și un reprezentant al Cancelariei de Stat	AUTORITATEA ADMINISTRATIVĂ CENTRALĂ (unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice)
2	Elaborarea PDS preluând prioritățile de politici publice ale autorității din documentele strategice naționale (SND, documente de politici sectoriale) și angajamentele internaționale (Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, Acordul de Asociere)	AUTORITATEA ADMINISTRATIVĂ CENTRALĂ (subdiviziunile inițiatoare a politicilor publice, unitatea de analiză, monitorizare și evaluare a politicilor publice)
3	Avizarea proiectului PDS	CANCELARIA DE STAT
4	Aprobarea PDS	COLEGIUL AUTORITĂȚII

Etapa IV:

Integrarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu

Cadrul Bugetar pe Termen Mediu permite planificarea veniturilor și cheltuielilor publice pe termen mediu, prognozează cadrul de resurse și face legătura dintre politicile publice și cheltuielile publice. Necesitatea planificării cheltuielilor pe termen mediu este argumentată prin faptul că majoritatea politicilor durează mai mult decât un an și legătura dintre acestea și resursele necesare nu poate fi asigurată prin planificarea anuală (*bugetul anual*). CBTM conține informație cu privire la toate cheltuielile publice, nu doar la cele estimate în SND. Totuși, necesitățile de finanțare identificate în cadrul SND trebuie să fie considerate în mod prioritar la elaborarea CBTM. Astfel, va fi asigurată o legătură directă între țintele prioritate ODD stabilite în SND și cadrul de resurse pe termen mediu.

Planificarea strategică este un proces continuu. Necesitatea modificării unor priorități poate rezulta din schimbări de context (*de ordin economic, social, etc.*) sau a disponibilității resurselor (*în special financiare*). Respectiv, procesul de elaborare/modificare a priorităților în general și a politicilor publice în particular trebuie să fie strâns corelat cu procesul de programare financiară.

PAȘI	CUM?	CINE?
1	Formularea priorităților de politici în contextul unui nou ciclu CBTM, care va reflecta prioritățile SND și ODD	CANCELARIA DE STAT
2	Aprobarea priorităților de politici în contextul CBTM	CIPS
3	Elaborarea strategiilor sectoriale de cheltuieli, care vor reflecta prioritățile sectoriale, inclusiv în contextul implementării ODD	AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE DE SPECIALITATE
4	Examinarea strategiilor sectoriale de cheltuieli	MINISTERUL FINANTELOR, CANCELARIA DE STAT
5	Elaborarea documentului CBTM, corelat cu SND și ODD	MINISTERUL FINANTELOR
6	Avizarea documentului CBTM	CANCELARIA DE STAT, AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE DE SPECIALITATE
7	Aprobarea documentului CBTM	GUVERNUL

ANEXA 1. OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ

ODD 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

ODD 2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile

ODD 3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă

ODD 4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

ODD 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor

ODD 6: Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți

ODD 7: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

ODD 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți

ODD 9: Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

ODD 10: Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta

ODD 11: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

ODD 12: Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile

ODD 13: Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

ODD 14: Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

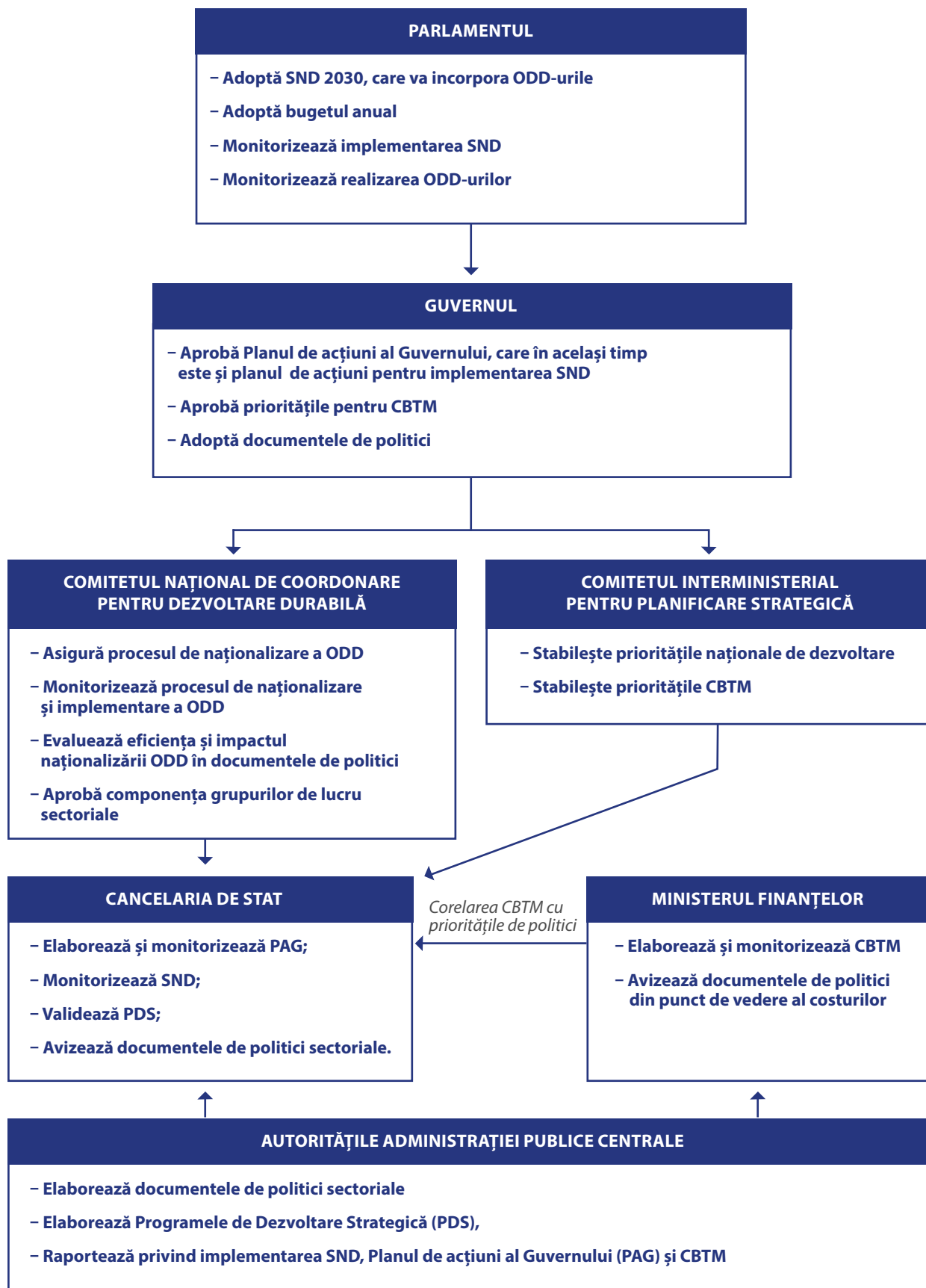
ODD 15: Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

ODD 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

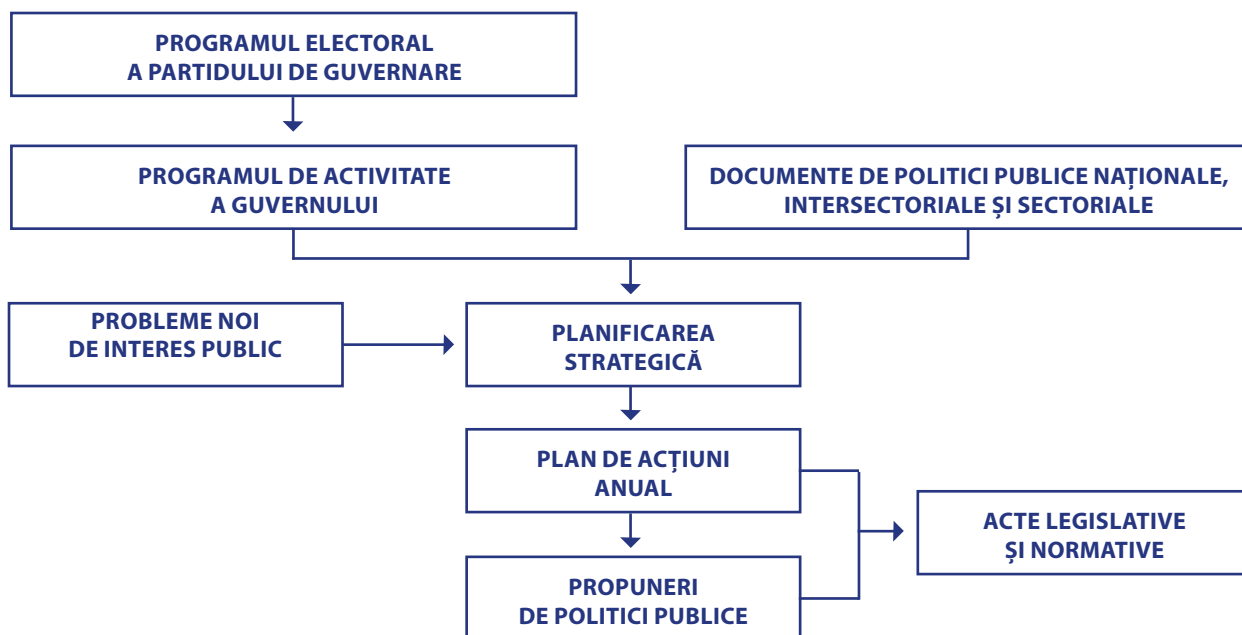
ODD 17: Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

ANEXA 2. INTERACȚIUNEA DINTRE AUTORITĂȚI ÎN PROCESUL DE PLANIFICARE STRATEGICĂ

ANEXA 3. ETAPELE PROCESULUI DE PLANIFICARE A POLITICILOR PUBLICE

ANEXA 4. CADRUL NAȚIONAL DE PLANIFICARE, MONITORIZARE ȘI RAPORTARE ÎN CONFORMITATE CU STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE

